

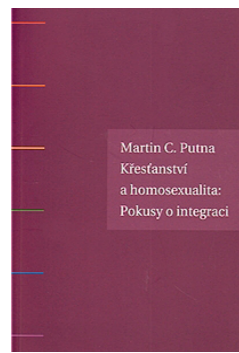
Z POLITICKÉ A KULTURNÍ PERSPEKTIVY. Homosexualitě v českém prostředí se z tohoto úhlu pohledu věnují tři nové knihy, prizma každodennosti zatím chybí. (Ilustrační foto.)

Veselá & růžová věda

Od Masarykových homofobních výpadů po uzákonění registrovaného partnerství vyšly tři původní knihy o **dějínách homosexuality** (nejen) v českém prostředí; přináší inspirativní čtení.

Můžeme to brát jako splácení dluhu vůči bílým místům české kulturní historie, jako dohánění stavu západního akademického bádání, ale i jako otisk zahraniční dobové módy. Academia loni vydala obsáhlý sborník *Homosexualita v dějinách české kultury*, který vznikl pod vedením Martina C. Putny, z pera téhož autora publikoval Torst brožurku *Křesťanství a homosexualita. Pokusy o integraci*. V brněnském Hostu pak vychází monografie Jana Seidla (s příspěvkem dvou spoluautorů) s poetickým názvem *Od žaláře k oltáři* a podtitulem *Emancipace homosexuality v českých zemích od roku 1867 do současnosti*.

O dějinách homosexuality lze psát z trojí perspektivy: politické, kulturní a každodenní. Politické dějiny, tedy jak se na homosexualitu dívá většinová společnost, jak ji trestá či potlačuje a jak jí ustupuje, tedy i boj za uznání homosexuality, její vyřazení z trestního řádu a následně taktéž usilování o uzákonění registrovaného partnerství, popisuje kniha Jana Seidla. Kulturní dějiny, tedy otisk homosexu-

ality do uměleckých děl, její traktování v umění a také osudy homosexuálních autorů pojímá Putnův sborník. Na průsečíku obou přístupů se Putna pohybuje v knížce *Křesťanství a homosexualita*. A dějiny každodennosti, tedy jak reálně žili a žijí homosexuálové v českých zemích, ty ještě čekají na první zpracování.

Vydatné čtení nabízí v první řadě Seidl. Svě pojednání začíná rokem 1867, kdy došlo k prvnímu veřejnému vystoupení českého homosexuála - neznámý český šlechtic poslal německému aktivistovi Karlu Heinrichu Ulrichsovi anonymní dopis, v němž se vyznal ze svého trápení kvůli náklonnosti k chlapcům. Seidl pokračuje líčením pokročilé situace v Německu, kde koncem 19. století vzniká první liga za práva homosexuálů, která

v první řadě usiluje o odrestnění homosexuality. V českém prostředí líčí Seidl spor kolem Oscara Wildea, který byl pro dekadentního básníka Jiřího Karáska ze Lvovic první příležitostí veřejně obhajovat homosexualitu, ale třeba T. G. Masaryka naopak vedl k razantnímu vystoupení proti. Psal v této věci pod pseudonymem Sursum jízlivé a z dnešního pohledu mimořádně homofobní příspěvky do dobového tisku, kde nechyběly silné výrazy („svinstvo“).

Inspirativní je Seidlovo vyprávění o poměrech za první republiky. Tehdy boj za odrestnění styků mezi muži i mezi ženami nabral konkrétní obrysy v podobě aktivit několika jedinců, zakládáných (a rozpouštěných či rovnou nepovolených) organizací, ale i časopisů. Zmiňuje pozoruhodný časopis Hlas sexuální menšiny a jeho následovníky ve 30. letech, osudy kuriózních postav, jako byli Vojtěch Černý nebo František Jelínek, kteří měli potyčky se zákonem nejen kvůli mravnostním deliktům, ale i kvůli majetkovým nesrovnalostem a i v rámci komunity byli vnímání značně rozporuplně. Je jasné, že do té doby se o homosexualitě dozvídáme především z právnických spisů, policejních záznamů nebo z medicínského diskursu, vlastní tiskové orgány homosexuálů jsou světlou raritou. Bez zajímavosti samozřejmě nejsou kriminální pří-

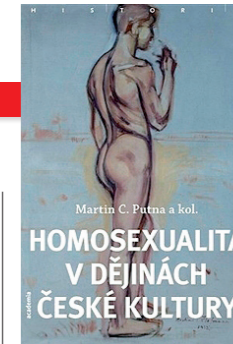
Foto: 1 Profimedia

běhy - od toho, že lesbická láska byla za první republiky trestána pouze na českém území, ale

na Slovensku byla legální, po nejruznější bizarní soudní procesy: v roce 1928 byl například jistý osmnáctiletý mladík souzen za styky s celkem šesti chlapci ve věku od čtrnácti do osmnácti let (kteří jej udali); díky progresivnímu sexuologovi ovšem získal posudek, že jeho homosexualita je vrozená a neměnná, a byl osvobozen, zatímco dotyční mladíci, protože se sexu s ním věnovali za úplaty, vyfasovali několikadenní tresty vězení. Smutně i legálně pak působí případ „léčby“ homosexuality na pražské psychiatrické klinice v 50. letech. Kromě toho, že sama o sobě těžko mohla přinášet nějaké výsledky, neúčinnou ji činil i fakt, že pacienti měli po dobu hospitalizace společnou ložnici. Protože je kniha věnována otázce emancipace homosexuální menšiny, vynechává logicky léta protektorátu a víceméně se vyhýbá komunistickému období - podrobně

ovšem líčí, jak došlo k vyřazení homosexuality z trestního zákona roku 1961. Užitečný je pak popis zrodu novodobého gay hnutí koncem 80. let a jeho osud v letech devadesátých včetně úsilí o registrované partnerství, které u nás platí od roku 2006. Sama kapitola věnovaná parlamentnímu projednávání různých návrhů registrovaného partnerství (autorem je Jan Wintr) působí ovšem v knize až nepatříčně. Seidlova kniha je psána poměrně suchým jazykem a je až úzkostlivá v dokumentování každého vyjádření odkazem na příslušný archivní pramen, je však nesmírně pečlivě zpracována a přináší spousty zajímavých informací - v domácích podmínkách jde o průkopnické dílo.

Ačkoli do sborníku *Homosexualita v dějinách české kultury* přispělo dalších deset autorů, je třeba jej vnímat hlavně jako dílo Putnova - je autorem pěti příspěvků o celkovém rozsahu přes dvě stě stran. Více než co jiného představuje kniha úvod do problematiky určený pro nezavázaného čtenáře - i když se nejprve vysmívá seznamům „slavných homosexuálů“, sama jeden takový trochu připomíná. Čteme tak

KAPACITA. Pod dvěma ze tří nových knih o homosexualitě je podepsán Martin C. Putna.

o Karáskovi ze Lvovic, Jiřím Kuběnovi, Toyen, Václavu Krškovi, Ladislavu Fuksovi či dokonce o Jaroslavu Haškovi. Neznamená to, že by nebyla napsána se švihem, jak jen to Putna umí, a že by neobsahovala zajímavější postřehy. Celkově jde o knihu, která asi musela být napsána, podstatné ale je, co přijde po ní.

V samostatně vydaném esejí *Křesťanství a homosexualita* se pak Putna odpichuje od sporů náboženských fundamentalistů s gay aktivisty a ukazuje, že i homosexuální teologie má bohatou tradici a že smířit bibli s homosexualitou je snazší, než se zdá. Inteligentní, objevné čtení. Homosexualita je už dávno běžnou součástí veřejného prostoru a bylo na čase dozvědět se něco o její historii. Všechny tři přítomné práce v tomto směru otvírají pole ve velkém stylu: brzy bychom se měli dočkat dalších.

Vojtěch Rynda ■

PLACENÁ INZERCE

Tři podzimní trumfy

LEVNĚJI RYCHLEJI BAREVNĚJI

až - 40%

Nové kolekce kůže a přírodních materiálů s novými trumfy TONDACH se výjimečnou úžitkovou a praktickou funkcí a novou úžitkovou a praktickou funkcí. Nové kolekce kůže a přírodních materiálů s novými trumfy TONDACH se výjimečnou úžitkovou a praktickou funkcí a novou úžitkovou a praktickou funkcí.

TONDACH

s t ř e c h o d ě l ů d ů m